

TITLUL I.

DREPTUL INTERNAȚIONAL PUBLIC CONTEMPORAN

Capitolul I. Societatea internațională și dreptul internațional

Secțiunea 1. Considerații generale

1. Dreptul internațional este strâns legat de apariția și dezvoltarea statelor, a unor entități internaționale și de modificările din relațiile internaționale, evoluând odată cu schimbările politice, economice, conceptuale și de mentalitate din societățile timpului.

Dreptul internațional a fost reconceptualizat în urma apariției pe scena internațională a organizațiilor internaționale, a națiunilor ce luptă pentru eliberare și a formării statelor independente și a evoluat în funcție de trăsăturile societății internaționale actuale, având drept caracteristici diversitatea și universalitatea.

Dreptul internațional s-a diversificat odată cu apariția unor noi subiecte de drept internațional, cu competențe diferite de cele ale statelor. Pe primul plan rămân statele, ca subiecte originare de drept internațional, iar pe cel de-al doilea plan sunt organizațiile internaționale guvernamentale, ale căror competențe și atribuții sunt fixate de către state. Diversitatea este determinată și de extinderea câmpului său normativ la noi domenii^[1].

Universalitatea societății internaționale a impus elaborarea de noi reguli de drept internațional sau adaptarea celor existente. Are loc un proces de codificare în domeniul dreptului internațional. Pe lângă consacrarea normelor vechi sau crearea, pe cale convențională, de norme noi, în această perioadă este conferită o valoare normativă unor principii de bază ale raporturilor între state. Este vorba despre principiul reglementării pașnice a diferendelor, dreptul popoarelor de a dispune de ele însele, vechiul principiu al egalității statelor.

Dacă ne aplecăm asupra epocii contemporane, observăm că se caracterizează prin dezvoltarea comerțului internațional și a comunicațiilor pe mare și, totodată, a reclamat asigurarea căilor de comunicație mondială prin care s-au încheiat convenții, potrivit cărora canalele Suez și Panama au fost neutralizate paralel cu dezvoltarea dreptului internațional. Odată cu începutul secolului al XX-lea se încheie o serie de tratate de pace și apar noi state independente. Se formează **Liga Națiunilor**^[2], ca organizație internațională cu caracter general care asigură pacea și respectarea dreptului internațional. După cel de-al Doilea Război Mondial se formează **Organizația Națiunilor Unite** și în actul său de bază sunt menționate pe larg regulile de drept internațional^[3].

[1] Dintre acestea, amintim domeniul economic, tehnic, spațiul cosmic, mediul înconjurător, protecția drepturilor omului, tratatele și organizațiile internaționale etc.

[2] Societatea Națiunilor sau Liga Națiunilor a fost o organizație internațională înființată în iunie 1919 în urma Tratatului de la Versailles care a pus capăt Primului Război Mondial. A fost prima organizație internațională permanentă care avea ca principală misiune păstrarea păcii în lume. Principalele obiective ale sale, așa cum erau ele prevăzute în Convenție, includeau prevenirea războiului prin securitate colectivă și dezarmarea, rezolvarea disputelor internaționale prin negocieri.

[3] V. Crețu, *Drept internațional public*, ed. a 4-a revăzută și adăugită, Ed. Fundației România de Măine, București, 2006, p. 18.

2. Definirea **obiectului dreptului internațional** implică definirea trăsăturilor esențiale ale societății internaționale contemporane. Astfel, se constată tot mai puternic existența unei interdependențe universale în cadrul acestei societăți, care se manifestă nu numai în plan politic și strategic, ci și în domeniile economic și ecologic^[1].

Este absolut imperios să ne îndreptăm spre Montesquieu, care amintea în lucrarea sa, „Spiritul legilor”, că toate națiunile cunosc existența unui corp de reguli speciale aplicabile relațiilor din dreptul națiunilor. Nu trebuie pierdut din vedere că scopul dreptului nu poate fi decât unul de natură umană – „pentru om a fost constituit dreptul” (*hominum causa omne ius constitutum*), afirmația fiind valabilă atât pentru ordinea internă, cât și pentru cea internațională.

Abordând lucrurile din această perspectivă, este ușor să găsim „originile” dreptului internațional în Biblie, în practica instituită de cetățile grecești, în Imperiul Roman și chiar în Evul Mediu, epocă totuși puțin propice existenței sale^[2].

„Dreptul poate exista doar într-o societate și nu poate exista nicio societate fără un sistem de drept care să reglementeze relațiile dintre membrii săi”. Transpunerea acestei afirmații, perfect valabilă pentru sistemele de drept intern, asupra dreptului internațional nu s-a făcut fără dificultate. Există o societate internațională? Dar un drept aplicabil acesteia, în adevăratul sens al cuvântului? Acestea sunt întrebările care au preocupat doctrina dreptului internațional, dar și filosofia dreptului sau sociologia juridică.

3. În încercarea altor doctrinari, dar și a noastră de a răspunde acestor întrebări, a fost **definită societatea internațională** ca acea comunitate a statelor suverane care intră în raporturi juridice unele cu altele.

Dacă în perioada clasică a dreptului internațional (secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea) participarea la societatea internațională era un privilegiu al statelor, în timpurile moderne această societate s-a îmbogățit și cu alte elemente: organizațiile internaționale inter-guvernamentale, organizațiile internaționale nonguvernamentale și chiar individul, ca actor în relațiile internaționale^[3].

Ceea ce este caracteristic societății internaționale este **natura sa poliарhică**, ce vizează repartizarea puterii între diferitele sale componente. Este consecința firească a suveranității și egalității statelor, ca principali membri ai societății internaționale. Raporturile stabilite între membrii societății internaționale poartă denumirea de relații internaționale, iar normele juridice care guvernează aceste raporturi formează **dreptul internațional public**^[4].

4. Tendințele^[5] manifeste în dezvoltarea dreptului internațional contemporan pot fi sintetizate astfel:

a) are loc o transformare a dreptului internațional clasic, în mare măsură un drept oligarhic și plutocrat, într-unul al întregii comunități internaționale.

Grupul națiunilor europene, denumite civilizate, a acționat, o lungă perioadă de timp, ca un club închis, în cadrul căruia principiile suveranității și egalității erau cunoscute exclusiv membrilor clubului. Ordinea juridică veche, care, în principal, armoniza rivalitățile unor state libere și suverane, a fost înlocuită, treptat, de o ordine juridică nouă, care urmărește să servească

[1] A. Năstase, Al. Bolintineanu, *Drept internațional contemporan*, Institutul de Studii Internaționale, Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1995, p. 17.

[2] V. Crețu, op. cit., p. 18.

[3] T. Hillier, *Sourcebook on Public International Law*, Cavendish Publishing, London, 1998, p. 5.

[4] J. Brierly, *The Law of Nations*, 1963, apud D.I. Harris, *Cases and Materials on International Law*, 6th ed., Thomson-Sweet & Maxwell, London, 2004, p. 1.

[5] R. Miga-Beșteliu, *Drept internațional. Introducere în dreptul internațional public*, Ed. All, București, 1999, p. 38-39.

interesele tuturor națiunilor și să promoveze cooperarea în cadrul unei comunități internaționale organizate și instituționalizate;

b) de la dreptul internațional clasic, care era un drept al statelor, dreptul internațional contemporan devine un drept al statelor și al cetățenilor acestora. „Internaționalizarea” preocupărilor pentru statutul juridic al indivizilor devine manifestă după al Doilea Război Mondial, născându-se astfel o ramură distinctă a dreptului internațional;

c) de la un drept de coordonare, în perioada dezvoltării sale clasice, dreptul internațional din zilele noastre, fără a-și pierde caracterul coordonator, tinde să fie investit cu un rol crescând în promovarea intereselor pe termen lung ale întregii societăți internaționale: pacea, dezvoltarea și conservarea mediului înconjurător.

În contextul actual al relațiilor internaționale, normele dreptului internațional contribuie la reglementarea conduitei statelor în relațiile lor mutuale, la orientarea activităților altor entități internaționale (organizații și organisme internaționale), în scopul determinării evoluției normale a vieții internaționale.

5. Societatea internațională contemporană se caracterizează prin **descentralizarea puterii**. O altă caracteristică a acesteia constă atât în sporirea numărului organizațiilor internaționale, universale și regionale, politice, economice și tehnice, cât și în intensificarea cooperării dintre state, având ca urmare desfășurarea unor negocieri permanente, ce depășesc cadrul acestor organizații^[1].

Perioada contemporană înregistrează cea mai dinamică dezvoltare a doctrinei, determinată de evoluția vieții și a societății internaționale: curentele vechi persistă sau sunt reluate în forme noi, apar noi curente sau combinații de doctrine aparent diferite, în cadrul controverselor rămânând însă statul și funcțiile sale.

Trebuie să vorbim despre devenirea dreptului internațional modern. În acest sens, vom aminti că dreptul internațional modern s-a format în special în timpul secolului al XIX-lea. Multe dintre regulile, principiile și instituțiile sale sunt încă prezente și astăzi. Anumite relații internaționale ridică puține dificultăți cu privire la dreptul aplicabil. Atunci când două puteri schimbă agenți diplomatici, încheie un tratat, negociază asupra unui diferend care le opune, își delimitează frontiera care le separă teritoriile sau duc un război unul împotriva celuilalt, vorbim de raporturi în care părți sunt statele.

Trebuie să analizăm astfel de relații în ordinea faptelor, observăm că ele implică indivizi, diplomați, membri ai forțelor armate etc., care nu intervin decât în calitate de agenți ai statelor, și nu în nume propriu, relațiile în care ei sunt implicați fiind relații țară către țară.

Societatea internațională clasică a secolului al XIX-lea era înainte de toate interstatală. Ea se compunea în mod exclusiv din state suverane și egale (cu excepția câtorva „organizații internaționale” create în ultima parte a secolului).

Sfera geografică a dreptului internațional s-a dezvoltat progresiv de-a lungul secolului al XIX-lea. Imperiul Otoman, Japonia, China, republicile latino-americane au fost progresiv integrate în cadrul națiunilor.

Societatea internațională era compusă din state relativ omogene din punct de vedere politic, economic și social. Clasele conducătoare erau interesate de menținerea *status quo*-ului și a moderației; nu exista niciun conflict ideologic oficial între state. Din punct de vedere economic, credința în virtuțile liberului schimb era universală, iar statele se abțineau să intervină în mod direct în viața economică, internă și internațională. Mai mult, statele cunoșteau un nivel similar de bogăție sau aproape similar: nimic care să semene cu o separare efectivă între națiunile „bogate” și „sărace”.

[1] A. Năstase, *Al. Bolintineanu*, op. cit., p. 18.

Din punct de vedere social, structurile statelor erau puternic asemănătoare, atâta timp cât un sistem de valori „occidentale” comune făcea obiectul celui mai cuprinzător acord.

6. Putem spune și este foarte evident că societatea internațională clasică a fost dominată de câteva state europene (Germania, Anglia, Austria, Franța, Rusia), care constituiau un fel de „**guvernare internațională de fapt**”, sub forma mai întâi a Sfintei Alianțe, apoi prin Alianța Europeană. Marile probleme ale epocii urmau să fie hotărâte de acest mănunchi de țări reunite în „Congres”. De exemplu, la **Congresul de la Berlin din 1885**, treisprezece țări europene, la care s-au alăturat Imperiul Otoman și Statele Unite, urmau să procedeze la împărțirea Africii.

„Guvernarea internațională de fapt” a marilor puteri va da lumii un secol de relativă stabilitate în relațiile internaționale. Toate condițiile erau, în cel mai înalt grad, favorabile dezvoltării unui drept internațional stabil, care governa relațiile dintre state – dreptul internațional public.

Relațiile transnaționale, fiind caracterizate prin faptul că nu puneau în prezență statele, erau de două tipuri: relații publice și relații private. Raporturile dintre un stat și un particular sunt, în mod normal, relații publice. Calitatea uneia dintre părți le imprimă un caracter de inegalitate, pe care transnaționalitatea nu îl șterge. Particularul apare aici ca subiect supus exigențelor de interes public. Aceeași analiză are valoare și pentru relațiile între particulari, elementele de extraneitate care le afectează fiind diverse^[1].

Este fără de îndoială că, după cel de-al Doilea Război Mondial, o nouă ordine economică internațională a fost creată și penetrarea granițelor statale de către fluxurile comerciale internaționale a crescut, în timp ce tarifele și barierele vamale au început să fie considerate obstacole la libertatea mondială a comerțului, din perspectiva statelor, dar și a activităților corporațiilor transnaționale^[2].

În 1947, **Carta de la Havana**, rezultat al Conferinței pe probleme de comerț de la Havana, care încerca să acrediteze ideea unei organizații internaționale de comerț, nu a fost ratificată de toate statele participante, proiectul organizației eșuând. Aceeași Conferință a inițiat însă lucrările preparatorii pentru **Acordul General asupra Tarifelor și Comerțului**; mai apoi, la sfârșitul anului 1947, GATT a fost semnat de 23 de state, ca o expresie a preocupării multilaterale de a crea instrumente juridice pentru adaptarea strategiilor naționale economice la noile tendințe de internaționalizare a comerțului cu mărfuri.

7. În viața internațională nu există un organ suprem, deasupra statelor, ca principale entități ale societății internaționale, care să stabilească reguli obligatorii cărora statele și cetățenii acestora să li se supună. Raporturile dintre state, după cum spunea și marele jurist și diplomat român Nicolae Titulescu, sunt raporturi de coordonare. Situația se explică prin existența, din punct de vedere juridic, a **suveranității statelor**, potrivit căreia acestea nu se supun în raporturile dintre ele unei autorități superioare. Statele stabilesc însă, în cadrul cooperării dintre ele, principii, norme și structuri instituționale în diferite domenii, ca expresie a solidarității și intereselor lor comune.

[1] D. Carreau, *Droit international public*, 7e éd., Ed. A. Pedone, Paris, 2001, p. 11, apud D. Chilea, *Drept internațional public*, Ed. Hamangiu, București, 2010.

[2] În această perioadă, societatea internațională este caracterizată de heterogenitate și de afirmarea subiectelor derivate de drept, precum organizațiile internaționale interguvernamentale, dar și alte entități non-statale. A se vedea R. Miga-Beșteliu, *International Public Law*, Ed. All, București, 1998, p. 35. Statele nu mai reprezintă unicii actori ai societății internaționale, ceea ce rămâne încă un punct de vedere moderat, deoarece la începutul secolului al XXI-lea câteva controverse au apărut în ceea ce privește rolul dominant pe care statul îl are la nivel internațional.

Dezvoltarea politică, economică și socială a societății umane, constituirea de state centralizate au pus încă în Antichitate problema existenței unor reguli care să guverneze relațiile dintre state, să stabilească bazele relațiilor dintre ele și limitele acțiune.

Regulile de care facem vorbire au apărut de-a lungul istoriei în procesul de coexistență dintre diferite state și s-au dezvoltat concomitent cu evoluția generală a societății, care a determinat o tot mai mare complexitate a relațiilor dintre state, nevoia unor contacte tot mai frecvente între acestea, probleme tot mai complicate de rezolvat.

Astfel se face că, spre deosebire de dreptul intern, care reglementează relațiile sociale în cadrul statelor, obiectul dreptului internațional îl formează în principal relațiile dintre state, care reprezintă domeniul cel mai cuprinzător al relațiilor internaționale.

Inspirația a provenit din dreptul intern al statelor, unde diferitele ramuri ale sale au ca obiect instituirea ori sancționarea unui sistem de raporturi corespunzătoare nevoilor sociale la un moment dat, dreptul internațional public răspunde nevoii de a reglementa relațiile dintre state și de a satisface nevoile comune ale membrilor societății internaționale. Dar cum orice drept reprezintă o reflectare a societății care i-a dat naștere, tot astfel și dreptul internațional public constituie acel ansamblu de norme juridice care guvernează funcționarea societății internaționale.

Nu toate relațiile internaționale formează însă obiectul de reglementare al dreptului internațional public. Pot exista, astfel, relații politice care să nu fi dobândit un caracter juridic, negăsindu-și încă o expresie în norme de drept internațional elaborate din acordul dintre state, după cum statele pot să participe la relații internaționale cu caracter juridic nu în calitate de purtătoare ale puterii de stat, ci ca subiecte de drept civil (în contracte, de exemplu, pe care să le încheie cu persoane fizice în deplină egalitate, cu drepturi și obligații corelative).

Va trebui făcută astfel o **distincție** între:

- relațiile internaționale, care pot avea caracter politic, juridic, economic, cultural, sportiv etc.;
- relațiile juridice internaționale, prin care părțile stabilesc obligații și drepturi reciproce, care pot fi de drept internațional sau de drept intern (de exemplu, un tratat economic cuprinde norme de drept internațional public, dar unele acorduri, aranjamente concrete sau contracte se încheie pe baza unor reguli de drept intern);
- relațiile de drept internațional, în care statele apar ca purtătoare ale suveranității.

În consecință, pentru a fi guvernate de normele dreptului internațional, relațiile dintre state trebuie să fie, în ceea ce privește conținutul lor, relații în care acestea să fie purtătoare ale suveranității lor.

8. Alături de relațiile dintre state, dreptul internațional mai are drept obiect și **relațiile care se creează între state și alte subiecte de drept internațional** (organizațiile internaționale, de exemplu, sau relațiile dintre acestea din urmă).

Dreptul internațional public contemporan având un caracter universal, obiectul său îl constituie relațiile dintre toate statele lumii, indiferent de mărimea sau puterea lor ori de regiunea de pe glob în care sunt situate.

Dreptul internațional public constituie un ansamblu de norme juridice care guvernează raporturile care se stabilesc în cadrul societății internaționale.

Cercetarea acestui domeniu impune unele clarificări vizând dreptul internațional și ramurile acestuia. Ca orice ramură de drept, dreptul internațional are ca obiect de reglementare anumite relații sociale (interumane).

9. Societatea internațională este formată, în primul rând, din state, purtătoare de suveranitate, care își asumă, în mod nemijlocit, anumite drepturi și obligații în raporturile dintre ele. În societatea internațională contemporană, statelor li se alătură organizațiile interguvernamentale și anumite entități nestatale, a căror capacitate de a-și asuma drepturi și obligații internaționale decurge din voința statelor. Spre deosebire de societatea internă, în cadrul căreia puterea este unică, specific societății internaționale este descentralizarea puterii.

Principala caracteristică a societății internaționale constă deci în natura sa poliarchică, în sensul că puterea este repartizată între diferitele state care o compun. Această caracteristică se explică prin existența, din punct de vedere juridic, a suveranității statelor, potrivit căreia statele nu se supun, în raporturile dintre ele, unei autorități superioare. Statele stabilesc însă, în cadrul cooperării dintre ele, raporturi și structuri instituționale în diferite domenii, imprimând societății internaționale elemente de solidaritate.

Structura societății internaționale în cadrul căreia s-a dezvoltat dreptul internațional clasic, în special în secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, se compunea dintr-un număr redus de state, relativ omogene din punct de vedere al raporturilor de putere, cât și al regimului politic și sistemului economic. Astăzi, societatea internațională s-a lărgit și s-a diversificat, incluzând, alături de un număr mult mai mare de state, extrem de eterogene, **alte entități**, unele formate de state, cum sunt organizațiile internaționale interguvernamentale, dar și altele, cum ar fi marile societăți transnaționale și, în anumite condiții, chiar persoanele fizice (individzii), precum și diferite organizații internaționale neguvernamentale (ONG-uri internaționale). Calitatea de subiecte de drept internațional a acestor noi prezențe în cadrul societății internaționale formează însă obiect de controversă în doctrină^[1].

- 10.** În doctrina dreptului internațional contemporan s-au manifestat următoarele **curente**^[2]:
- curentul pozitivist^[3];
  - pozitivismul voluntarist clasic^[4];
  - normativismul^[5];
  - nihilismul^[6];
  - obiectivismul sociologic^[7];
  - pozitivismul pragmatic^[8];
  - militantismul juridic^[9].

11. În țara noastră, o serie de oameni politici și juriști și-au adus contribuția în domeniul dreptului internațional, printre care: George Barițiu^[10], Mihail Kogălniceanu^[11], Dimitrie Bolin-

[1] C. Bacaci, *Fl. Nan, A. Pătrașcu (coord.)*, *Dreptul tratatelor. Noțiuni de teorie și practică*, Ed. MAI, București, 2008, disponibil online la <http://www.editura.mai.gov.ro/documente/biblioteca/2008/dreptul%20tratatelor/dreptul%20tratatelor.pdf>.

[2] A se vedea, în acest sens, R. Miga-Beșteliu, *op. cit.*, p. 40; A. Preda, *Drept internațional public*, Ed. Sylvi, București, 1999, p. 40-41.

[3] Din acest curent derivă pozitivismul voluntarist clasic, normativismul, obiectivismul sociologic și pozitivismul pragmatic, având ca prim reprezentant pe Vattel.

[4] Curent etatist și voluntarist, reprezentat de Jellinek (teoretician al dreptului public în general), Triepel (internaționalist, fost decan al Facultății de Drept din Berlin), italienii Anzilloti și Cavaglieri.

[5] Reprezentanți sunt fondatorii „Școlii de la Viena” (Kelsen și Kunz).

[6] Susținut de germanul A. Lasson.

[7] Reprezentantul principal este G. Scelle, căruia i se alătură E. Giraud, M. Merle și Charles de Visscher.

[8] Reprezentanți: americanul J. Brown Scott, englezul J.L. Brierly și francezul L. Delbez.

[9] Reprezentanți: G. Schwarzenberg, M.S. McDougal.

[10] George Barițiu, uneori scris Gheorghe Barițiu (n. 4 iunie 1812, Jucu de Jos, comitatul Cluj - d. 2 mai 1893, Sibiu), a fost un istoric și publicist român transilvănean, întemeietorul presei românești din Transilvania.

[11] Mihail Kogălniceanu (6 septembrie 1817 - 1 iulie 1891) a fost un om politic de orientare liberală, avocat, istoric și publicist român originar din Moldova, care a devenit prim-ministru al României la 11 octombrie

tineanu, Alecu Russo^[1], Simion Bărnuțiu, Nicolae Băicescu – în secolul al XIX-lea – și Vespasian Pella, Mircea Djuvara, George Meitani, George Sofronie, Nicolae Dașcovici, George Plastara, Mihai Ghelmegeanu, Grigore Geamănu, Alexandru Bolintineanu, Nae Androne, Gheorghe Moca – în perioada contemporană.

Dintre personalitățile care s-au remarcat în dezvoltarea științei Dreptului internațional după Revoluția Română din 1989, îi amintim pe Marțian Niciu, Victor Duculescu, Ionel Cloșcă, Raluca Miga-Besteliu, Dumitra Popescu, Aurel Preda, Adrian Năstase etc., aceștia fiind autori de cursuri și monografii de specialitate.

Mulți dintre autorii români au fost recunoscuți în forurile internaționale pentru meritele lor în dezvoltarea dreptului internațional.

12. Elementele de bază în configurarea dreptului internațional public țin de fundamentul și natura acestuia, de obiectul de reglementare și de subiectele juridice, de izvoarele sale, ca și de caracteristicile pe care le prezintă alte instituții politico-juridice cu care se află în strânsă legătură.

În raport de toate acestea, **dreptul internațional public poate fi definit** ca totalitatea normelor juridice create de state și de celelalte subiecte de drept internațional, pe baza acordului liber exprimat de acestea prin tratate și alte izvoare de drept, în vederea reglementării raporturilor dintre ele, norme a căror aducere la îndeplinire este asigurată de respectarea de bunăvoie, iar în caz de necesitate prin măsuri de constrângere aplicate de către state în mod individual sau colectiv.

În general, definițiile formulate de autorii de specialitate surprind câteva **trăsături esențiale**:

a) dreptul internațional public apare ca un ansamblu de norme juridice create de state și de alte subiecte de drept internațional public;

b) dreptul internațional public vizează norme juridice care sunt chemate să reglementeze relațiile sociale, de colaborare sau relații (reguli) de luptă;

c) nerespectarea normelor de drept internațional public atrage o constrângere exercitată individual sau colectiv, ce reprezintă o garantare a acestor norme. Constrângerea colectivă se exercită prin organizații internaționale, respectiv ONU (Capitolul 4 din Carta ONU menționează acest lucru);

d) respectarea normelor de drept internațional public se face liber de către subiectele sale, deoarece au elaborat aceste norme și s-au angajat să le respecte.

Ca scop și finalitate, dreptul internațional contemporan este destinat să realizeze, printr-un ansamblu de principii fundamentale, norme și instituții, protecția ființei naționale a statelor, a dreptului popoarelor la viață, la libertate, de a dispune de ele însele, precum și a marilor deziderate ale umanității – pacea, securitatea, progresul economic și social, demnitatea națională.

În prezent, dreptul internațional contemporan este profilat pe anumite tendințe, cum ar fi multiplicarea domeniilor sale prin deschiderea către drepturile omului, ca nouă ramură a dreptului internațional, prin constituirea dreptului organizațiilor internaționale, a dreptului dezvoltării, a dreptului relațiilor economice internaționale etc.

1863, după Unirea din 1859 a Principatelor Române în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza și mai târziu a servit ca ministru al afacerilor externe sub domnia lui Carol I.

[1] Alecu Russo (n. 17 martie 1819, Chișinău - d. 5 februarie 1859, Iași) a fost poet, prozator, eseist, memorialist și critic literar român (originar din Basarabia), ideolog al generației de la 1848. Este autorul volumului „Cântarea României”, tipărit anonim. Fără a revendica vreodată explicit această operă, a furnizat unul dintre cele mai cunoscute litigii de paternitate literară din istoria literaturii române.

Secțiunea a 2-a. Noțiunea, obiectul, normele și sistemul dreptului internațional

§1. Noțiune

13. Dreptul internațional^[1] reprezintă totalitatea normelor juridice create de state și alte subiecte de drept internațional, pe baza acordului lor de voință exprimat în tratate și alte izvoare de drept, în vederea reglementării raporturilor dintre ele, norme a căror aducere la îndeplinire este asigurată prin respectarea lor de bunăvoie, iar în caz de necesitate prin măsurile de constrângere aplicate de către state în mod individual sau colectiv.

Un cunoscut autor de drept internațional, Grigore Geamănu^[2], definea dreptul internațional ca fiind un ansamblu de norme care exprimă voința statelor și reglementează relațiile dintre ele, fiind susceptibile de a fi aduse la împlinire, la nevoie, prin exercitarea constrângerii în mod individual sau colectiv. Aceasta constrângere se exercită prin intervenția unor organizații internaționale, cum este ONU, abilitată conform Cartei ONU, prin art. 1, care îi conferă acest drept.

§2. Fundamentul juridic al dreptului internațional

14. Fundamentul juridic al dreptului internațional îl constituie **acordul de voință al state-
lor suverane** care compun la un moment dat societatea internațională. În lipsa unor autorități publice cu atribuții legislative, administrative și judecătorești suprastatale, prin intermediul cărora să se adopte norme juridice și să se impună respectarea lor, forța obligatorie a dreptului internațional se întemeiază pe acordul de voință al statelor. Statele membre ale societăților internaționale, determinate de interesele lor comune și de nevoia de a conviețui cu alte state în raporturi de interdependență, acceptă în principiu că o sumă de norme și de principii obligatorii este absolut indispensabilă pentru a le regla conduita și a evita, pe această cale, o stare de anarhie care le-ar prejudicia existența și interesele.

Statele, în condiții de deplină egalitate în drepturi și pe baza liberului lor consimțământ, într-un proces de coordonare, de punere de acord a voinței lor, creează norme juridice care duc la formarea dreptului internațional. Caracterul coordonator al voinței statelor stă la baza obligativității dreptului internațional, a aplicării și respectării normelor sale.

Dreptul internațional cunoaște modalități specifice de aplicare, spre deosebire de dreptul intern, care implică, la nevoie, forța de coerciție a organelor specializate ale statului național^[3].

În accepțiunea să mai largă, dreptul internațional public („dreptul ginților”) reprezintă ansamblul de norme juridice care reglementează raporturile care se stabilesc în cadrul societății internaționale^[4].

[1] Termenul „drept internațional” a fost utilizat pentru prima dată de Jeremy Bentham în 1789, în „Introduction to the Principles of Moral and Legislation”, înlocuind astfel expresia de „drept al ginților”.

[2] Grigore Geamănu (n. 1903 - d. 1985) a fost un jurist român care a îndeplinit funcții administrative importante în perioada regimului comunist. În perioada 30 decembrie 1947 - 14 aprilie 1948, a îndeplinit funcția de subsecretar de stat la Ministerul de Interne. A fost apoi decan al Facultății de Științe Juridice și Administrative din București, ambasador în Elveția (1959-1962), membru al Consiliului de Stat (1961-1967), ambasador în Turcia (1968-1971) și apoi membru al Curții de Arbitraj de la Haga (1965-1971). Lucrări: *Drept internațional contemporan*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1966, reeditat în 1975; *Principiile fundamentale ale dreptului internațional contemporan*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1967; *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Ed. Academiei, București, 1977; *Drept internațional public*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, vol. I, 1981, vol. II, 1983.

[3] D. Mazilu, *Dreptul internațional public*, vol. I-II, Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 88.

[4] R. Miga-Beșteliu, op. cit., p. 1.

În doctrina de drept internațional s-au conturat două curente principale referitoare la fundamentul acestui drept:

- curentul **teoriilor voluntariste**, care susțin că fundamentul acestui drept este voința subiecților sale, respectiv acordul lor de voință, și
- curentul **teoriilor nevoluntariste**, cum sunt teoria dreptului natural, teoria normativistă sau școala sociologică.

Toți analiștii reputați din domeniu^[1] au fost de acord că dreptul internațional public desemnează normele care cârmuiesc raporturile dintre state.

15. În Dicționarul de drept internațional public, definiția acestei ramuri cuprinde și modalitățile de realizare a principiilor și normelor dreptului internațional. Astfel, în această definiție se arată că traducerea în viață a acestor principii și norme este asigurată printr-un sistem democratic de angajamente și garanții internaționale, prin forța opiniei publice mondiale, prin dreptul inalienabil de autoapărare a independenței și ființei naționale, precum și prin măsuri de constrângere adoptate în cazul unor agresiuni sau al unor încălcări ale păcii^[2].

În doctrină, dreptul internațional contemporan a mai fost definit ca „totalitatea normelor care se creează prin acordul dintre state suverane și egale în drepturi, reglementând în principal relațiile dintre ele, având ca scop asigurarea păcii, respectarea dreptului popoarelor de a-și hotărî singure soarta, colaborarea internațională între toate statele, indiferent de orându-rea lor socială, progresul general, fiind susceptibile de a fi aduse la îndeplinire, în principiu, prin constrângerea exercitată de către state, individual sau colectiv”^[3].

În lumina actualelor transformări ale societății, dreptul internațional public este un ansamblu de principii și norme, create pe baza acordului de voință al statelor, în vederea reglementării relațiilor dintre ele, precum și a raporturilor dintre ele și alte subiecte de drept internațional.

Voința statelor, care stă la baza normelor dreptului internațional, este o voință convergentă, întrucât fiecare stat participant la crearea normelor acestui drept consimte la crearea lor, pornind de la propriile interese.

Dreptul internațional contemporan a evoluat în funcție de trăsăturile societății internaționale actuale. Acesta s-a universalizat și diversificat odată cu apariția unor noi subiecte de drept, subiectele clasice de drept internațional rămânând statul și organizațiile internaționale interguvernamentale.

Dreptul internațional public constituie un ansamblu de norme juridice care guvernează raporturile care se stabilesc în cadrul societății internaționale. Ansamblul statelor și al altor entități angajate în raporturi pe plan internațional (organizațiile internaționale guvernamentale etc.), guvernate de normele dreptului internațional public, formează societatea sau comunitatea internațională. Procesul de constituire și de aplicare a normelor dreptului internațional public în cadrul comunității internaționale reprezintă ordinea juridică internațională^[4].

16. Definiția dreptului internațional public contemporan: „totalitatea normelor juridice, create de către state pe baza acordului de voință, exprimate în forme juridice specifice (tratate, cutumă), pentru a reglementa relațiile dintre ele privind pacea, securitatea și cooperarea

[1] Grigore Geamănu, Dumitru Mazilu, Aurel Preda, Adrian Năstase, Dumitra Popescu, Ion Diaconu etc.

[2] I. Cloșcă (coord.), Dicționar de drept internațional public, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 124.

[3] Gr. Geamănu, *Drept internațional public*, vol. I, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1981, p. 118.

[4] D. Popescu, *Drept internațional public*, disponibil online la <http://www.scribd.com/sorindany/d/63078150-Drept-international-public-Dumitra-POPESCU>.

internațională, norme a căror aplicare este realizată prin respectarea de bunăvoie, iar în caz de necesitate, prin sancțiunea individuală sau colectivă a statelor”^[1].

Din definiția de mai sus rezultă că obiectul dreptului internațional public îl constituie reglementarea raporturilor dintre state, precum și între acestea și alte subiecte de drept internațional (organizații interguvernamentale etc.) și stabilirea competențelor, a drepturilor și obligațiilor subiectelor dreptului internațional public în relațiile internaționale.

Dreptul internațional public nu este o categorie statică, abstractă. Orice modificare care intervine în societatea internațională se reflectă în prevederile sale, dreptul internațional public fiind și un instrument al politicii internaționale.

În comunitatea internațională contemporană asistăm la un fenomen de disociere, manifestat în tendința de dezagregare a federațiilor de state, în centrul și estul Europei (Iugoslavia, U.R.S.S), urmat de formarea unor state independente (Serbia, Slovenia, Croația, Macedonia, Bosnia-Herțegovina, Ucraina etc.) sau a unor alte forme de comunitate (CSI).

Pe de altă parte, în vestul Europei, statele bazate pe similitudini politice sau economice tind să se reunească în cadrul unor structuri organizaționale integrate, cum este Uniunea Europeană. Aceste fenomene au, în planul ordinii juridice internaționale, o serie de consecințe:

- schimbarea configurației subiectelor dreptului internațional public, prin dispariția vechilor „actori” (federații etc.) și apariția altora (state independente, confederații, organizații guvernamentale);
- apariția unor noi norme ale dreptului internațional public, ca urmare a încheierii, în această perioadă, a unui mare număr de tratate internaționale;
- formarea unor noi reguli cutumiare, ca rezultat al practicii recente a statelor în cadrul relațiilor internaționale;
- conturarea unor noi ramuri ale dreptului internațional public, concretizarea intereselor statelor față de domenii;
- de actualitate: dreptul păcii, dreptul mediului, dreptul dezvoltării, dreptul spațial, dreptul internațional al drepturilor omului etc.^[2]

17. Doctrina dreptului internațional public a creat o celebră controversă în jurul problemei relației dintre dreptul internațional public și dreptul intern: controversa dintre monism și dualism. Întrebarea fundamentală de la care a pornit această dezbatere teoretică a fost: există una sau două ordini juridice – internă și internațională^[3]?

Potrivit **teoriei moniste**, reprezentată de juriști faimoși ca Hersch Lauterpacht, Lassa Oppenheim, Georges Scelle, Hans Kelsen, dreptul este o structură unitară, instituind o singură ordine normativă, în care dreptul internațional și dreptul intern își ocupă fiecare un loc stabil. În cadrul acestei ordini, dreptul internațional primează asupra dreptului intern, ca fiind „cel mai bun moderator al relațiilor umane, precum și condiția logică a existenței înseși a statelor și deci a sistemelor de drept intern” (Oppenheim)^[4].

Teoria dualistă propune ideea existenței a două ordini juridice distincte, având obiecte de reglementare distincte și subiecte distincte: dreptul internațional este un drept al statelor suverane, iar dreptul intern se aplică în interiorul unui stat, cu privire la persoanele aflate sub

^[1] M. Rad, *Drept internațional public*, disponibil online la <http://idd.euro.ubbcluj.ro/interactiv/cursuri/MarcelaRad/cap1.html>.

^[2] M. Rad, *op. cit.*, <http://idd.euro.ubbcluj.ro/interactiv/cursuri/MarcelaRad/cap1.html>.

^[3] B. Selejan-Guțan, *Drept internațional public*, 2010, disponibil online la <http://www.scribd.com/doc/46896387/Drept-International-Public>.

^[4] I. Craiovan, *Introducere în filosofia dreptului*, Ed. All Beck, București, 1998.

jurisdicția sa. Distincția dintre cele două ordini are ca efect imposibilitatea ca una dintre ele să se impună în fața celei de-a doua prin reguli obligatorii^[1].

18. Elaborarea normelor. Pentru elaborarea normelor de drept internațional public nu există, ca în dreptul intern, organe cu atribuții legislative. La procesele de creare a normelor dreptului internațional iau parte aceleași state sau organizații internaționale care devin apoi destinatarele normelor pe care ele le-au elaborat. Funcțiunea legislativă nu este exercitată deci de o instituție cu puteri legislative, distinctă și superioară statelor. Acestea sunt, în același timp, autoarele și subiectele destinate ale normei de drept.

De multe ori, procesele de elaborare de către state a unor norme de drept internațional se desfășoară în cadrul unor organizații și conferințe internaționale convocate în acest scop. Elaborarea unor norme de drept internațional în asemenea foruri internaționale nu poate fi asimilată însă cu exercitarea funcției legislative de către Parlamentele naționale.

Aplicarea normelor. În ordinea juridică internațională nu există, în general, autorități ale administrației publice constituite pentru urmărirea executării normelor, așa cum există în cadrul unui anumit stat. Structurile în cadrul cărora se elaborează normele dreptului internațional sunt, de multe ori, și cele care au atribuții de a urmări aplicarea acestora. Astfel, prin anumite tratate, pot fi atribuite organelor unor organizații internaționale sau altor structuri special constituite unele competențe de urmărire a aplicării dispozițiilor respectivelor tratate, dar aceste organe sau structuri, prin funcțiunile și modul lor de alcătuire, nu pot fi confundate cu sistemul administrației publice din cadrul unui anumit stat.

Controlul respectării normelor. În dreptul internațional nu există, ca în dreptul intern, un sistem de organe judecătorești, cu competență generală și obligatorie, care să decidă „ceea ce este just” prin raport cu „legea” și să aplice sancțiuni atunci când aceasta nu este respectată.

Configurarea acordului de voință al statelor. Realizarea acordului de voință al statelor asupra diverselor norme de drept internațional este un proces complex. Acordul nu se obține automat, prin declanșarea anumitor proceduri. Realizarea lui urmează de cele mai multe ori o cale sinuoasă, care nu exclude exercitarea de presiuni asupra unor state, blocaje în negocieri etc.

Identificarea factorilor care contribuie la modelarea acordului de voință al statelor în procesul de formare a dreptului internațional presupune luarea în considerare a cercetărilor și concluziilor altor ramuri ale științei, cum ar fi filozofia dreptului, teoria relațiilor internaționale, sociologia relațiilor internaționale ș.a.m.d., care evidențiază, ca și în cazul analizei formării normei de drept în general, cadrul social-politic, interesele specifice, împrejurările istorice sau tradițiile etnice, care au o anumită legătură cu conținutul diverselor norme, precum și rolul concepțiilor filozofice sau politice în impunerea acestora.

19. Pentru scopurile acestei analize, ne propunem doar să evocăm succint **relația dintre dreptul internațional și politica internațională** prin prisma interesului național al statelor și a raporturilor de putere dintre state, considerate individual sau între diverse grupuri de state.

Între dreptul internațional și politica internațională există legături strânse, statele folosind ansamblul tehnicilor și procedurilor dreptului internațional pentru materializarea în reguli având forță obligatorie, a voinței și intereselor lor specifice. Din acest unghi de vedere, dreptul internațional apare ca un instrument al politicii internaționale, ca subordonat acesteia.

În procesul de elaborare a unei norme de drept internațional, de stabilire a consensului statelor asupra unor reglementări ale conduitei lor, este evident că statele mai puternice vor

[1] P. Weil, *Towards Relative Normativity in International Law?*, în *The American Journal of International Law*, Vol. 77, nr. 3/1983.

încerca să orienteze acest proces în direcția convenabilă intereselor lor. Ar părea astfel că dreptul internațional nu este altceva decât o simplă transpunere, într-o ordine juridică internațională, a raporturilor de putere și, în ultimă instanță, a forței economice și militare a unui stat sau grup de state, care își exercită influența asupra voinței, doar aparent autonomă, a statelor care dispun de o asemenea forță într-un grad inferior.

Este adevărat că, până la începutul acestui secol, normele de drept internațional exprimau în mod preponderent interesele statelor care și-au putut impune o poziție dominantă față de partenerii lor mai slabi, reflectând astfel raporturile de putere și primatul politicii internaționale asupra dreptului internațional.

Odată cu dezvoltarea societății internaționale și, drept consecință, a interdependențelor multiple dintre state, se înregistrează însă existența unor interese sau a unor valori comune întregii comunități internaționale, ale căror promovare și aplicare nu se pot înfăptui decât prin intermediul unor reguli de drept, acceptate de cât mai multe dintre statele membre ale acestei societăți. În același timp, o regulă de drept, odată adoptată, câștigă treptat o existență proprie care, din punct de vedere politic, este greu de ignorat chiar de către statele ale căror interese imediate nu sunt reflectate în aplicarea acestei norme. În această privință, se poate cita, cu titlu de exemplu, legitimarea procesului de decolonizare realizată, în principal, de la tribuna Adunării Generale ONU, prin reinterprețarea principiului „egalității în drepturi a popoarelor și dreptului lor la autodeterminare”, înscris între principiile Cartei ONU.

Rezultă deci că dreptul internațional nu este numai un instrument al politicii internaționale, o modalitate de formalizare, la scară internațională, a politicii externe a unor țări, dar și un factor determinant al comportării lor, din momentul în care o anumită regulă de drept „necesară” a fost convenită. De altfel, incidența politicii, a intereselor specifice ale diverselor state, în special ale celor puternice, asupra dreptului nu trebuie să fie percepută numai la scară individuală, în funcție de politică externă a fiecăruia, ci și la nivelul global al colectivității internaționale a statelor.

Evoluția științei dreptului internațional în secolul al XX-lea vine să confirme aserțiunea de mai sus. După Primul Război Mondial, sub influența unor noi curente de gândire, au fost promovate în dreptul internațional o serie de principii și norme noi care s-au concretizat în recunoașterea dreptului la autodeterminare sau la limitarea și, apoi, excluderea recurgerii la forță ca mijloc de reglementare a conflictelor, consacrate prin Pactul Societății Națiunilor și Pactul Briand-Kellogg din 1928. La fel, după cel de-al Doilea Război Mondial, în afara reitereării și dezvoltării, de exemplu, a principiilor egalității suverane a statelor sau a excluderii forței din relațiile internaționale, s-au manifestat și alte orientări pozitive în vederea asigurării păcii, protecției drepturilor omului, dreptului la dezvoltare al statelor dezavantajate economic ș.a., reflectate în Carta ONU și în alte documente internaționale.

Aceste orientări acționează în favoarea unei noi configurații a dreptului internațional, în care cel puțin două elemente sunt fundamentale:

- universalizarea participării subiectelor de drept internațional la formarea normelor de drept, în special ca urmare a procesului de decolonizare;
- universalizarea interdependențelor dintre națiuni, ca urmare a progreselor științei și tehnologiei.

Asemenea fenomene depășesc cadrul problematicii politice și de securitate și atrag în sfera dreptului internațional domenii mai puțin sau deloc luate în considerare anterior.

Statele se văd obligate să coopereze la elaborarea de norme de drept internațional privind coordonarea schimburilor lor economice, sprijinirea procesului de creștere în statele mai puțin avansate, protejarea mediului înconjurător, combaterea terorismului etc.

§3. Obiectul dreptului internațional

20. În principal, obiectul dreptului internațional îl constituie **relațiile dintre state** referitoare la menținerea păcii și securității internaționale, la cooperarea dintre ele, la determinarea condițiilor juridice ale desfășurării normale a raporturilor dintre ele.

Obiectul specific al dreptului internațional contemporan îl reprezintă „cârmuirea relațiilor dintre state sau dintre state și alte subiecte ale dreptului internațional”^[1].

Nu toate relațiile dintre state formează obiectul dreptului internațional. Pot exista relații politice, fără ca acestea să fi dobândit un caracter juridic. Nu cad sub incidența dreptului internațional public relațiile contractuale dintre un stat și o persoană (fizică sau juridică).

În sfera relațiilor internaționale acționează statele, ca entități suverane, popoarele, națiunile, partidele politice, grupurile de presiune, opinia publică, organizațiile internaționale (guvernamentale și neguvernamentale), personalități din diferite state (Napoleon, Lothar von Metternich^[2], Bismarck, Petru I, Dwight Eisenhower, Charles de Gaulle etc.)^[3].

Spre a fi guvernate de normele dreptului internațional, relațiile dintre state trebuie să fie, sub aspectul conținutului lor, relații în care acestea să se manifeste ca titulare ale drepturilor suverane ale puterii de stat.

21. Din punct de vedere al teoriei competențelor, obiectul dreptului internațional public este:

- a) să stabilească competențele statelor și ale organizațiilor internaționale în relațiile internaționale;
- b) să fixeze obligațiile care revin subiectelor dreptului internațional în exercitarea competențelor lor;
- c) să stabilească drepturile și obligațiile subiectelor dreptului internațional în relațiile internaționale^[4].

Obiect al dreptului internațional contemporan îl constituie și **relațiile care se creează între state și alte subiecte de drept internațional** (organizațiile internaționale: ONU, OSA – Organizația Statelor Americane –, OUA – Organizația Unității Africane), precum și organe reprezentative ale popoarelor care luptă pentru eliberare, pentru crearea unui stat propriu (Organizația pentru Eliberarea Palestinei^[5] etc.).

[1] În opinia profesorilor Nicolae Ecobescu și Victor Duculescu.

[2] Născut 31 august 1551 la Schloss Vettelhoven în Grafschaft și decedat la 17 septembrie 1623 în Koblenz.

[3] D. Mazilu, op. cit., p. 92. Același autor definește relațiile internaționale ca fiind „raporturi sociale care iau naștere și se dezvoltă în sfera vieții interne a statelor”.

[4] M. Niciu, *Drept internațional public*, Ed. Servo-Sat, Arad, 1997, p. 6.

[5] Organizația pentru Eliberarea Palestinei (arabă: منظمة التحرير الفلسطينية Munazzamat at-Tahrir al-Filasṭīniya), abreviată OEP sau PLO (din engleză: Palestine Liberation Organization), este denumirea pe care o poartă organizația-cadru politică și paramilitară a arabilor palestinieni, formată din mișcarea Fatah (cea mai influentă), Frontul Popular de Eliberare a Palestinei, Frontul Democrat pentru Eliberarea Palestinei și alte fracțiuni palestinieni. Întemeiată la 2 iunie 1964 la Ierusalim, în partea de est a orașului, pe atunci parte a Regatului Iordaniei, ea și-a fixat drept obiective, la vremea respectivă, reprezentarea politică a arabilor palestinieni și lupta armată împotriva Israelului până la lichidarea acestuia. Conducătorii organizației au fost Ahmed Al Shukeiri, apoi Yasser Arafat, iar în prezent Mahmud Abbas. În anul 1993, prin Acordurile de la Oslo, Organizația de Eliberare a Palestinei a recunoscut Israelul printr-o scrisoare oficială adresată premierului israelian Itzhak Rabin (<http://ro.wikipedia.org>).

22. Dreptul internațional public nu este o simplă aglomerare de norme juridice, ci constituie un sistem de norme, cu anumite caracteristici.

Norma de drept internațional public este o regulă de conduită stabilită prin acordul de voință al subiecților sale, fie pe cale cutumiară (norma nescrisă), fie pe cale convențională (norma scrisă)^[1].

Normele dreptului internațional public sunt create de subiecții sale, cu precădere de către state. Creatorii acestor norme sunt destinatarii și, totodată, apărătorii acestora. De aceea, normele sunt obligatorii numai pentru subiecții sale, care le-au recunoscut și astfel s-au obligat să le respecte.

Caracteristicile esențiale ale normei de drept internațional public constau în aceea că:

a) exprimă acordul de voință a două sau mai multor subiecți, cu privire la o regulă de conduită în relațiile lor reciproce;

b) se adresează și sunt obligatorii pentru destinatarii lor, adică subiecții de drept internațional care au participat la adoptarea acestei norme și pe care o respectă;

c) normele dreptului internațional pot fi prescriptive, prohibitive sau permissive.

Acestea **se pot constitui** pe cel puțin două căi^[2]:

a) prin crearea lor în baza acordului de voință al statelor;

b) prin recunoașterea celor existente de către stat.

Procesul creării noilor norme implică inițierea lor, negocierea textelor inițiate sub formă de proiect și adoptarea acestor texte, în formele și potrivit procedurilor convenite.

Se poate face o **clasificare** a acestor norme în funcție de mai multe criterii: după izvorul lor^[3], după denumirea lor^[4], după obligativitatea respectării normelor dreptului internațional^[5], după numărul subiecților și aplicarea lor în spațiu^[6].

Aceste norme stabilesc mai mult obligații de comportament decât de rezultat. Foarte rar, acestea au caracter sancționator.

Normele dreptului internațional urmăresc să asigure pacea, justiția, să promoveze dezvoltarea economică, să instaureze o ordine politică, economică internațională care să poată stimula cooperarea între state, să garanteze drepturile omului etc.

Cadrul în care sunt adoptate aceste norme îl reprezintă conferințele internaționale sau organizațiile internaționale, oglindind astfel voința statelor. În societatea internațională contemporană nu există un organ legislativ central cu competență în adoptarea normelor dreptului internațional, a unor legi internaționale.

Vorbind despre sistemul dreptului internațional, menționăm că, în secolul al XVII-lea, filosoful Hugo Grotius împărțea dreptul internațional în dreptul păcii și dreptul războiului. În cadrul acestui drept, el distingea și dreptul neutralității. Mai recent, a apărut teza împărțirii dreptului internațional pe ramuri sau domenii de activitate.

[1] M. Niciu, op. cit., p. 7.

[2] D. Mazilu, op. cit., p. 106.

[3] Pot fi norme: a) cutumiare; b) convenționale.

[4] Pot fi: a) principii (fundamentale sau speciale ale dreptului internațional); b) norme concrete (reglementează anumite domenii ale relațiilor internaționale: normele dreptului diplomatic, ale dreptului tratatelor).

[5] Se împart în: a) norme imperative (*ius cogens* – de la acestea nu se admite ca subiecții dreptului internațional să deroge, atrăgând nulitatea actului contrar lor, respectiv a tratatului internațional); b) norme supletive (de la aceste norme se pot face derogări, pe bază de acord între state).

[6] Pot fi: a) norme cu caracter general sau de universalitate (se aplică tuturor subiecților dreptului internațional și ansamblului relațiilor internaționale); b) norme cu caracter regional (sunt elaborate și opozabile numai statelor dintr-o anumită regiune geografică); c) normele bilaterale (reglementează relațiile dintre două subiecți ale dreptului internațional public).

Înainte de al Doilea Război Mondial s-a procedat izolat la sistematizarea acestui drept după modelul dreptului intern, care prevede dreptul constituțional, dreptul administrativ, dreptul civil, dreptul penal ș.a.m.d. În evoluția dreptului internațional contemporan, ca efect al procesului de codificare realizat de organismele Organizației Națiunilor Unite, se vorbește despre dreptul mării și dreptul fluvial, dreptul aerian, dreptul spațial, dreptul diplomatic, dreptul tratatelor.

În prezent, codificarea a făcut posibilă apariția conceptului de drept al organizațiilor internaționale, drept internațional al dezvoltării, drept internațional umanitar, drept internațional al mediului înconjurător, drept vamal, drept al transporturilor, drept bancar, dreptul dezvoltării, dreptul internațional al economiei, reglementarea pașnică a diferendelor internaționale etc. Așadar, în perioada contemporană s-a format un sistem de drept internațional cu numeroase ramuri sau discipline subsumate.

Secțiunea a 3-a. Izvoarele dreptului internațional

23. Fundamentul juridic al dreptului internațional sau conținutul său normativ constă în acordul de voință al statelor, în sensul că normele sale sunt create în raporturile dintre state și sunt consfințite prin mijloace juridice existente, denumite izvoare ale dreptului internațional.

Izvoarele dreptului internațional sunt mijloace juridice de exprimare a normelor care cărmuiesc relațiile dintre două sau mai multe state, fiind rezultatul acordului de voință al statelor.

În relațiile internaționale nu există autoritate internațională, un guvern mondial care să creeze normele de drept sau care să le impună statelor. Așadar, statele creează aceste norme și le exprimă într-o formă juridică adecvată.

Pentru identificarea izvoarelor acestei discipline, apelăm la art. 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție, care arată:

„1. Curtea, a cărei misiune este de a soluționa conform dreptului internațional diferendele care îi sunt supuse, va aplica:

a) convențiile internaționale, fie generale, fie speciale, care stabilesc reguli recunoscute în mod expres de statele în litigiu;

b) cutuma internațională, ca dovadă a unei practici generale, acceptată ca drept;

c) principiile generale de drept recunoscute de națiunile civilizate;

d) sub rezerva dispozițiilor art. 59, hotărârile judecătorești și doctrina specialiștilor celor mai calificați în dreptul public a diferitelor acțiuni, ca mijloace auxiliare de determinare a regulilor de drept.

2. Prezenta dispoziție nu va aduce atingere dreptului Curții de a soluționa o cauză *ex aequo et bono*^[1], dacă părțile sunt de acord cu aceasta”.

Se deduce din acest articol că principalele izvoare ale regulilor de drept internațional sunt **tratatele, cutuma și principiile** [lit. a), b) și c)], alături de care sunt identificate și unele „**mijloace auxiliare de determinare a regulilor de drept**” [lit. d)].

În doctrina contemporană se aduc obiecțiuni acestui articol, aceste formulări fiind considerate incomplete și depășite de evoluția relațiilor și dreptului internațional. De altfel, categoria principiilor în dreptul internațional contemporan comportă o serie de interpretări și evaluări.

Doctrina contemporană mai adaugă la izvoarele anterior enumerate și actele adoptate în cadrul organizațiilor internaționale, cele mai importante fiind rezoluțiile Adunării Generale

[1] „(Tratat izvorât) din echitate și bonitate”.

a ONU și actele unilaterale ale statelor, susceptibile să producă anumite efecte juridice în raporturile cu alte state. Rămâne însă controversată calificarea ca izvoare de drept a actelor organizațiilor internaționale și a actelor unilaterale ale statelor.

Deci dreptul internațional nu oferă o listă a mijloacelor prin care se exprimă normele sale. De multe ori, la identificarea izvoarelor drepturilor internațional se face trimitere la textul Statutului Curții Internaționale de Justiție, care spune că la soluționarea diferendelor internaționale va aplica:

- convențiile internaționale;
- cutuma internațională;
- principiile generale de drept;
- hotărârile judecătorești^[1].

24. Din punct de vedere al procesului de formare și al frecvenței cu care intervine în relațiile internaționale, **tratatul** este cel mai important izvor al dreptului internațional contemporan. Sunt izvoare de drept public internațional numai tratatele licite, adică cele care respectă principiile și normele imperative (*ius cogens*) ale dreptului internațional în vigoare la data încheierii lor.

În art. 1 lit. a) din Convenția privind dreptul tratatelor între state^[2], tratatul internațional este definit ca „un acord internațional încheiat în scris între state și guvernat de dreptul internațional, fie că este consemnat într-un instrument unic, fie în două sau mai multe instrumente conexe și oricare ar fi denumirea sa particulară”^[3].

Tratatul reprezintă acordul dintre două sau mai multe state, încheiat în scopul de a crea, modifica sau abroga normele existente.

În condițiile vieții internaționale contemporane, confruntată cu numeroase probleme care trebuie rezolvate prin colaborare între state, tratatele internaționale au devenit principala formă juridică în care se concretizează această colaborare în variate domenii, precum cel politic, economic, științific.

„La numărul^[4] mereu în creștere al tratatelor bilaterale se adaugă faptul că, după cel de-al Doilea Război Mondial, multe dintre tratatele internaționale încheiate au caracter multilateral, universal și urmăresc reglementarea raporturilor dintre state în domenii de mare însemnătate, cum sunt: problemele păcii și securității internaționale (Carta ONU), drepturile omului (Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid din 1948, Pactele drepturilor omului din 1966), dezvoltarea economică și comerțul (Statutele Fondului Monetar Internațional și ale Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Acordul General pentru Tarife și Comerț). Acestora li se adaugă convenții ce au ca obiect regimuri internaționale pentru spații geografice întinse, în stabilirea cărora este interesată întreaga comunitate internațională, cum ar fi Tratatul cu privire la principiile care guvernează activitatea statelor în explorarea și folosirea spațiului extraatmosferic, inclusiv Luna și celelalte corpuri cerești, încheiat în 1967, și Convenția ONU asupra dreptului mării din 10 decembrie 1982”^[5].

[1] V. Todos, Note de curs de drept internațional public, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu”, Cahul, 2010, disponibil online la <http://cpcs.ro/articol-oi-onu.php>.

[2] Adoptată la 23 mai 1969 de către Conferința ONU pentru dreptul tratatelor, la care au participat 110 state (intrată în vigoare la 27 ianuarie 1980).

[3] A. Năstase, *Al. Bolintineanu*, op. cit., p. 138.

[4] Dacă în anul 1914 erau în vigoare aproximativ 8.000 de tratate, iar după aceea la Secretariatul Societății Națiunilor au fost înregistrate 4.838 tratate, la ONU au fost înregistrate, până în prezent, peste 20.000 de tratate.

[5] R. Miga-Beșteliu, op. cit., p. 46.

Tratatul, în funcție de subiecții participanți, poate fi: bilateral, multilateral sau plurilateral. În tratatele bilaterale părțile își stabilesc anumite drepturi și obligații în domenii speciale. Astfel, în raport de natură și conținut, se face distincție între tratate politice, economice, culturale, de colaborare tehnică și științifică sau având ca obiect problemele juridice.

Tratatele încheiate de state, subiecte ale dreptului internațional, sunt guvernate, din punctul de vedere al procedurilor de încheiere și de executare, de dispozițiile Convenției cu privire la dreptul tratatelor de la Viena din 1969. Tratatele care se încheie de state ori organizații internaționale sau între două sau mai multe organizații internaționale sunt guvernate de prevederile Convenției din anul 1986, încheiată tot la Viena. Acestea sunt izvoare de drept cu caracter derivat, consecință directă a caracterului derivat al unuia sau ambelor subiecte.

Pe calea încheierii tratatelor, procesul creării normelor de drept internațional este mult mai scurt față de cutumă.

25. Actele constitutive ale organizațiilor internaționale constituie și ele izvoare de drept în sens formal. Unul dintre cele mai importante acte este Carta Organizației Națiunilor Unite, care „reprezintă un instrument juridic fundamental al comunității internaționale contemporane”^[1], deoarece are în vedere scoaterea relațiilor dintre state de sub imperiul forței și arbitrarului și așezarea lor pe postulatele dreptului și moralei, ale respectului existenței, egalității și libertății fiecărei națiuni^[2].

Carta ONU menționează „crearea condițiilor necesare menținerii justiției și a respectării obligațiilor decurgând din tratatele și alte izvoare de drept internațional”.

26. Cutuma precede în timp tratatul, fiind cel mai vechi izvor al dreptului internațional și al dreptului în general. Se distinge de celelalte izvoare prin caracterul nescris, fiind rezultatul vieții internaționale colective, produs al majorității reprezentative a membrilor comunității internaționale. Materii întregi ale dreptului internațional s-au format pe cale cutumiară: dreptul diplomatic, dreptul mării, legile și obiceiurile războiului.

În doctrina de specialitate^[3], cutuma internațională a fost definită drept „o practică generală, relativ îndelungată, repetată în raporturile dintre state, acceptată de către acestea prin acordul lor tacit de voință, cu convingerea că exprimă o regulă de conduită necesară reglementării juridice a relațiilor dintre ele”.

În măsura în care în raporturile dintre state o practică, deși repetată și constantă, nu este acceptată de către acestea ca o normă juridică, ea rămâne o simplă uzanță, aparținând nu dreptului, ci moralei sau curtoaziei internaționale, așa cum este, de exemplu, protocolul diplomatic.

Nu orice practică a statelor poate constitui cutumă internațională, ci numai aceea care are un element factic, concretizat în conduita, în practica statelor, și un element psihologic, manifestat tot prin convingerea statelor că o anumită regulă ce este respectată în mod repetat în practica lor are valoarea unei norme juridice obligatorii.

În această privință, art. 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție se referă la cutuma internațională ca dovadă a unei practici generale, acceptată de drept (*opinio iuris*). Tot C.I.J. a recunoscut posibilitatea elaborării unor cutume prin practica generală a organizațiilor internaționale. Se menționează, de exemplu, recunoașterea unei cutume potrivit căreia abținerea voluntară de la vot a unui membru al Consiliului de Securitate nu constituie un obstacol în adoptarea unei rezoluții^[4].

[1] La aceasta au luat parte, până în prezent, aproximativ 155 de state.

[2] Al. Bolintineanu, M. Malița, Carta O.N.U., document al erei noastre, București, 1970, p. 5.

[3] A se vedea, în acest sens, A. Năstase, C. Jura, B. Aureescu, Drept internațional public. Sinteze pentru examen, Ed. All Beck, București, 1999; D. Mazilu, op. cit., etc.

[4] A se vedea Avizul consultativ cu privire la Namibia din 1971.

27. Reguli de maximă generalitate, **principiile fundamentale ale dreptului internațional contemporan** sunt recunoscute, expres sau tacit, de toate statele lumii ca obligatorii pentru acestea în relațiile de cooperare dintre ele. Alături de normele dreptului internațional, acestea s-au format într-un proces istoric îndelungat, ca efect al formării și dezvoltării statelor și al relațiilor dintre ele, fiind rezultatul unui proces de maximă abstractizare și generalizare a normelor de drept internațional public, având o natură identică cu cea a normelor de drept internațional, adică sunt expresia acordului de voință al statelor^[1].

Acestea formează, totodată, temelia întregului sistem de norme și instituții ale dreptului internațional contemporan, toate statele fiind obligate să acționeze în sfera vieții internaționale pe baza respectării stricte a principiilor fundamentale. Încălcarea unuia dintre aceste principii duce la violarea tuturor celorlalte, generând prejudicii păcii și cooperării internaționale. În centrul acestui sistem se află principiul suveranității, dreptul popoarelor la autodeterminare, toate celelalte principii constituind consacrarea în dreptul internațional a unor aspecte esențiale sau forme de protejere a acestora, creând condițiile necesare exercitării drepturilor esențiale ale statelor, ale popoarelor în relațiile lor reciproce^[2].

Principiile generale de drept sunt menționate în art. 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție, ele putând fi aplicate în soluționarea unor spețe deduse în fața Curții. O parte a doctrinei le consideră ca fiind drept internațional și, prin urmare, un izvor formal al acestuia.

Aceste reguli obligatorii de conduită cu caracter general pot fi stabilite pe cale convențională sau cutumiară.

În dreptul internațional contemporan se operează cu mai multe categorii de principii: în primul rând, principii generale de drept – care se regăsesc în toate sau în majoritatea sistemelor naționale de drept –, iar în al doilea rând, principiile dreptului internațional – ce reprezintă o serie de reguli, general acceptate, specifice raporturilor internaționale.

Principiile dreptului internațional contemporan sunt expres consemnate într-o serie de acte internaționale, în primul rând art. 2 din Carta ONU, în alte tratate multilaterale general sau regionale^[3] și în unele rezoluții ale unor organizații internaționale, în special ale Adunării Generale a ONU, Actul final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa adoptat la 1 august 1975, care a consacrat „decalogul” principiilor fundamentale.

28. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 2625 (XXV)/44 din octombrie 1970 – Declarația cu privire la principiile dreptului internațional privind relațiile de prietenie și cooperare dintre state, în conformitate cu Carta Organizației Națiunilor Unite^[4] – consacră șapte principii fundamentale ale dreptului internațional:

– principiul potrivit căruia statele trebuie să se abțină, în relațiile lor internaționale, de a recurge la forță, la amenințarea cu forță sau la folosirea forței, fie împotriva integrității teritoriale sau a independenței politice a oricărui stat, fie în orice alt mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite;

– principiul potrivit căruia statele trebuie să rezolve diferendele lor internaționale prin mijloace pașnice, astfel încât pacea și securitatea internațională, ca și justiția să nu fie puse în pericol;

[1] A. Năstase, C. Jura, B. Aureescu, op. cit., p. 40.

[2] I. Cloșcă (coord.), op. cit., p. 232.

[3] De exemplu, Tratatul din 1967 asupra principiilor care guvernează activitatea statelor în explorarea și exploatarea spațiului extraatmosferic, inclusiv Luna și celelalte corpuri cerești; tratatele de constituire a unor organizații internaționale regionale, cum sunt Organizația Statelor Americane (Carta de la Bogota din 1951) sau Organizația Unității Africane.

[4] A. Năstase, Al. Bolintineanu, op. cit., p. 167-175.

- îndatorirea de a nu interveni în treburile ținând de competența națională a unui stat, conform Cartei;
- îndatorirea statelor de a coopera unele cu altele, conform Cartei;
- principiul egalității în drepturi a popoarelor și al dreptului lor de a dispune de ele însele;
- principiul egalității suverane a statelor;
- principiul potrivit căruia statele trebuie să îndeplinească cu bună-credință obligațiile pe care și le-au asumat conform Cartei.

Textul acestei Declarații a făcut obiectul negocierilor în cadrul unui Comitet special format din 31 de state, printre care și România, negocieri care au durat opt ani.

29. În conformitate cu **Actul final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa**, adoptat la Helsinki în 1975^[1], pct. A, principiile care guvernează relațiile reciproce dintre statele participante sunt:

- principiul egalității suverane, al respectării drepturilor inerente suveranității;
- principiul nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu forța;
- principiul inviolabilității frontierelor;
- principiul integrității teritoriale a statelor;
- principiul reglementării pe cale pașnică a diferendelor;
- principiul neamestecului în treburile interne (neimixtunii);
- principiul respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale, inclusiv a libertății de gândire, conștiință, religie sau de convingere;
- principiul egalității în drepturi a popoarelor și dreptul popoarelor de a dispune de ele însele;
- principiul cooperării între state;
- principiul îndeplinirii cu bună-credință a obligațiilor asumate conform dreptului internațional.

Aceste zece principii sunt reconfirmate în **Carta de la Paris pentru o nouă Europă**^[2].

30. Norma fundamentală din care decurge forța obligatorie a celorlalte norme este „*pacta sunt servanda*” („tratatele trebuie respectate”). Acest principiu poate fi considerat drept bază a obligativității dreptului internațional, postulat metajuridic preexistent, rezultat al unei logici abstracte^[3].

Aceste principii sunt **interdependente**, având ca obiectiv final garantarea păcii mondiale. Totodată, ele nu au caracter imuabil, întrucât, pe măsură ce relațiile internaționale evoluează sub influența forțelor progresiste, aceste principii se îmbogățesc, se adâncesc, se dezvoltă neconținut în direcția făuririi aceluși sistem de principii care va constitui cadrul legalității internaționale de mâine.

31. În afara tratatului și a cutumei ca izvoare principale ale dreptului internațional, există și **mijloace auxiliare cu valoare de izvoare secundare** sau mijloace auxiliare pentru determinarea, precizarea și interpretarea regulilor de drept.

Articolul 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție se referă la hotărârile judecătorești și la doctrina celor mai calificați specialiști ai dreptului internațional public ai diferitelor națiuni, ca mijloace auxiliare de determinare a regulilor de drept. Jurisprudența internațională și doctrina dreptului internațional public se constituie într-un mijloc de constatare și de interpretare a unor norme de drept, ele neavând propriu-zis un rol creator în procesul normativ.

[1] Semnat la Helsinki de 33 de state europene, SUA și Canada.

[2] Semnată în 1990.

[3] J.L. Takacs, M.I. Niciu, *Drept internațional public*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1976, p. 15.

În cadrul Consiliului Europei, ca act intern al acesteia, regăsim Rezoluția statutară (94) din 14 ianuarie 1994 a Consiliului Miniștrilor, relativă la instituirea Congresului puterilor locale și regionale din Europa. Deși nu este un tratat internațional, ca act intern al unei organizații internaționale prin care se creează un organ subsidiar, această rezoluție are forță juridică obligatorie, fiind izvor al dreptului internațional public.

Interdicția generală a recurgerii la forță este înscrisă, ca un principiu fundamental al dreptului internațional public, în Carta ONU. La nivel regional european, interdicția recurgerii la forță în relațiile dintre state este înscrisă în Actul final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa la Helsinki, din 1975.

32. Dreptul internațional public conține astăzi instituția *ius cogens*^[1], în calitate de norme imperative de la care nu se poate deroga.

Codificarea dreptului internațional vizează asigurarea clarității și preciziei textelor, fiind o preocupare în special a dreptului internațional contemporan, la care și-au adus aportul și congresele și conferințele internaționale^[2].

Cea mai mare contribuție în codificarea dreptului internațional a avut-o Organizația Națiunilor Unite, astfel că, în art. 13 alin. (1) lit. a) din Carta Națiunilor Unite se stipulează că Adunarea a fost mandată să inițieze studii și să facă recomandări în scopul de a „încuraja dezvoltarea progresivă a dreptului internațional și codificarea lui”.

Comisia de Drept internațional a contribuit la codificarea unor domenii precum: recunoașterea statelor și guvernelor, succesiunea statelor și guvernelor, regimul mării libere, regimul apelor teritoriale, dreptul de azil, naționalitatea, respectiv apatridia, dreptul tratatelor, relațiile și imunitățile consulare, procedura arbitrală etc.

33. **Alte izvoare ale dreptului internațional.** Problema izvoarelor de drept este una dintre cele mai controversate în știința și practica dreptului internațional contemporan. Evoluția științei și a dreptului internațional pozitiv a pus în discuție dacă nu pot fi și alte acte ale statelor sau ale organizațiilor internaționale care să poată fi calificate ca având rolul unor izvoare de drept în afara celor menționate în art. 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție^[3].

a) **Actele organizațiilor internaționale** sunt izvoare formale de drept internațional public. În acest sens, avem de-a face cu: hotărâri, decizii, declarații, rezoluții, recomandări^[4] etc., dar nu întotdeauna există o legătură directă între denumirea unui act și valoarea sa juridică; aceasta rezultă, de regulă, din actele constitutive ale organizațiilor și din practica lor subsecventă.

Deși nu sunt stipulate în Statutul Curții Internaționale^[5], actele organizațiilor internaționale ocupă un loc din ce în ce mai important în procesul normativ internațional, mai ales în ultimele decenii.

Organizațiile internaționale, ca subiecte derivate ale dreptului internațional public, participă la procesul normativ internațional conform domeniului și atribuțiilor specifice, exprimându-și voința prin actele pe care le adoptă organele acestora.

[1] În conformitate cu art. 53 și art. 64 din Convenția de la Viena asupra dreptului tratatelor din 1969.

[2] Spre exemplu, Congresul de la Viena din 1815 a codificat regimul fluviilor internaționale; Congresul de la Paris din 1856 și Conferința de la Geneva din 1864 au codificat unele norme privind războiul maritim și cu privire la ajutorul ce urma să fie acordat pentru soldații răniți și bolnavi.

[3] www.aafdut.ro/revista/anul-ii/sfarsitul-dreptului-international.

[4] A se vedea, în acest sens, hotărârile și rezoluțiile Consiliului de Securitate ONU.

[5] Formatul electronic în traducere oficială al Statului Curții Internaționale poate fi accesat la http://www.onu-info.ro/documente_fundamentale/statutul_curtii_de_justitie.

Statutele constitutive ale organizațiilor internaționale stabilesc principii și norme de funcționare a acestora, dar și obligațiile pe care statele și le asumă pentru îndeplinirea scopurilor pentru care au fost constituite. Prin acte ale acestor organizații (declarații, rezoluții, recomandări etc.) sunt stabilite măsuri și reguli a căror valoare este greu de apreciat în abstract, trebuind să se țină seama de forța pe care le-o conferă prevederile actelor lor constitutive.

Pentru aprecierea valorii juridice a actelor organizațiilor internaționale se face o distincție între efectele pe care acestea le produc: unele produc efecte cu privire la funcționarea organizațiilor ca structuri instituționale autonome, constituind ceea ce se cheamă dreptul intern al acestora, iar altele privesc conduita statelor membre.

Dreptul intern al organizațiilor internaționale are de regulă un caracter obligatoriu, el referindu-se la mecanismele lor de funcționare (calitatea de membru, structuri instituționale, clauze financiare, luarea deciziilor, etc.). Asemenea reguli sunt asumate de către statele membre drept condiții *sine qua non* pentru buna funcționare a organizației înseși.

Actele privind conduita statelor vizează fie drepturi sau obligații pe care statele și le asumă în vederea realizării obiectivelor convenite la înființarea organizației sau ulterior, fie reguli generale de comportament între statele membre sau între acestea și organizație.

Asemenea acte pot avea o forță juridică obligatorie, dar pot avea și caracterul unor recomandări adresate statelor.

Potrivit Cartei ONU (art. 25), hotărârile Consiliului de Securitate sunt obligatorii pentru statele membre, iar actele constitutive ale altor organizații internaționale (OACI, OMS, OMM etc.) cuprind prevederi similare privind caracterul obligatoriu al rezoluțiilor adoptate în cadrul acestora.

Ca urmare, în limitele competențelor specializate ale organizațiilor internaționale, hotărârile cu caracter obligatoriu au pentru statele membre valoarea unor norme juridice, iar recomandările, deși nu se impun printr-o forță juridică intrinsecă, de regulă sunt respectate de către statele membre în considerarea solidarității și bunei-credințe în vederea realizării obiectivelor comune^[1].

34. b) Actele unilaterale ale unor state pot să aibă incidență asupra dreptului internațional și a aplicării acestuia dacă sunt emise în domenii care sunt strâns legate de relațiile dintre state. Între asemenea acte pot fi menționate declarația de război, declarația de neutralitate a unui stat în cazul unor conflicte armate internaționale, poziția adoptată de un stat asupra unei probleme politico-juridice cu caracter internațional, declarația prin care un stat nu recunoaște existența sau valabilitatea unei cutume sau refuzul unui stat de a recunoaște o anumită situație de fapt ca producând efecte juridice asupra sa, declarația de renunțare din partea unui stat la un drept al său (la imunitatea de jurisdicție sau la anumite garanții internaționale, de exemplu) etc.

35. c) Legea internă deși are valoare în limitele sale teritoriale, asupra cetățenilor proprii și în domeniile ce țin de dreptul intern al statelor, ea fiind o manifestare unilaterală de voință, se admite că pe această cale se poate realiza o influențare a procesului de apariție a unor norme de drept internațional. Astfel, când într-o problemă care poate interesa relațiile internaționale mai multe state adoptă legi interne cu conținut asemănător, acestea pot constitui un indiciu cu privire la formarea unei cutume internaționale.

De asemenea, în unele domenii de interes internațional se aplică de regulă reglementările din legislația internă a statelor (de exemplu, extrădarea, dreptul de azil), care se completează cu prevederile unor reglementări internaționale.

[1] <http://www.scribd.com/doc/58956293/12/II-8-Alte-izvoare-ale-dreptului-interna%C5%A3ional>.